

Archeologienota

Meulebeke, Woonuitbreidingsgebied Lappers

Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Meulebeke, Woonuitbreidingsgebied Lappers: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

drs. M.J. van Putten & Christine Swaelens

Erkende archeoloog

Christine Swaelens 2016/00150

BAAC-Projectnummer

2016-985

Plaats en datum

Gent, 14 juni 2017

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 544

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

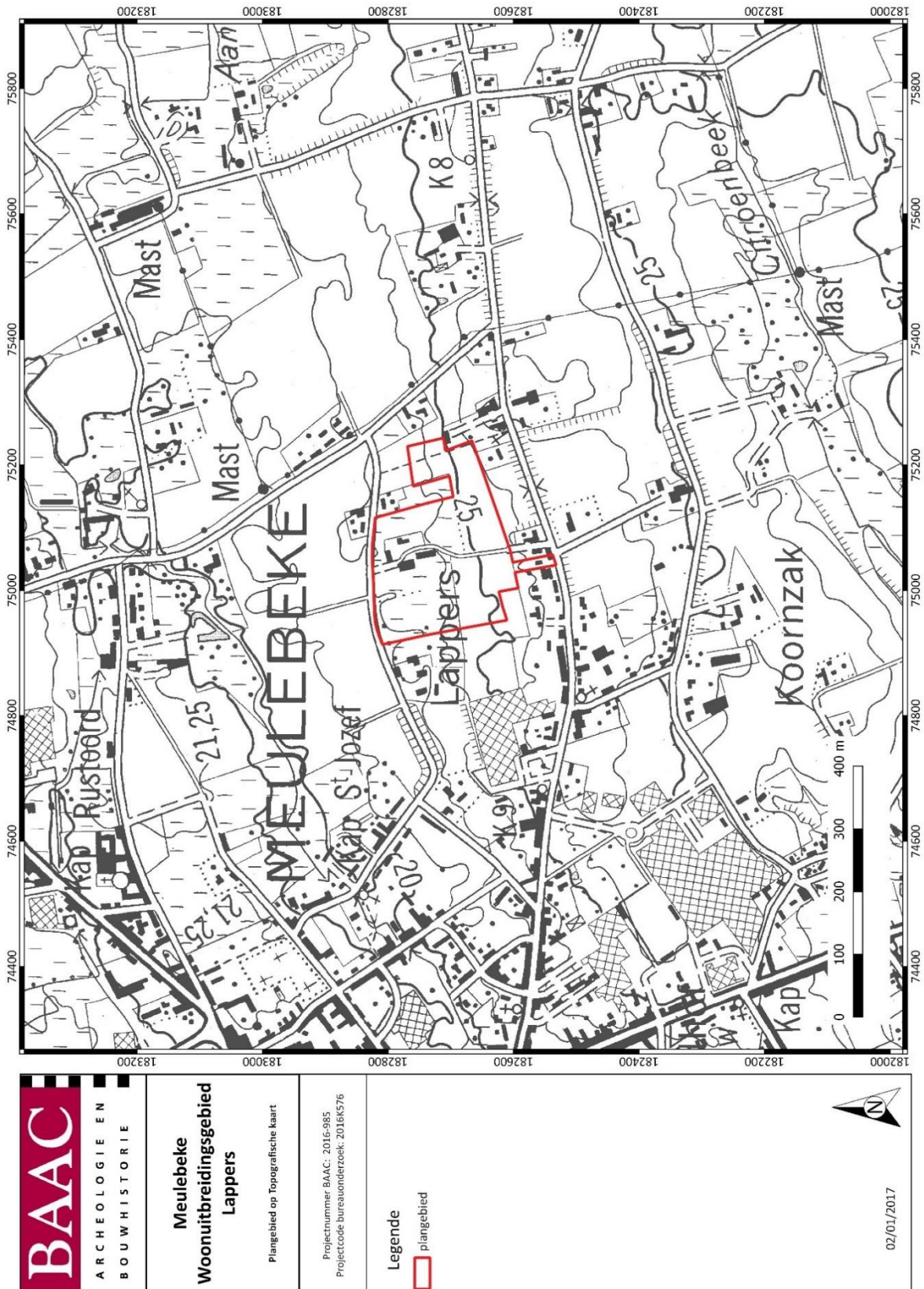
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Geplande werken en bodemingrepen	5
1.1.5	Randvoorwaarden	9
1.2	Werkwijze en strategie	10
1.2.1	Onderzoeksvragen	10
1.2.2	Heuristiek	10
1.3	Assessmentrapport	12
1.3.1	Landschappelijk kader	12
1.3.2	Historisch kader	25
1.3.3	Cartografische bronnen	26
1.3.4	Archeologisch kader	33
1.4	Besluit	35
1.4.1	Datering en interpretatie	35
1.4.2	Archeologische verwachting	35
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering	38
2	Samenvatting	40
3	Lijst met figuren	41
4	Lijst met tabellen	41
5	Plannenlijst	42
6	Bibliografie	45
7	Bijlagen	46
7.1	Dagrapport(en)	46
7.2	Boorlijsten	46

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site:	Meulebeke, Woonuitbreidingsgebied Lappers
Ligging:	Meulebeke, Oude Gentstraat
Kadaster:	Meulebeke, sectie , perceelnummers 226a, 227a, 228a, 229, 230b, 230c, 232g, 233b, 234a, 235a, 236a, 237a, 237c, 238a, 259a, 261 D, 266, 266/2, 262/2d, 266b en 268f
Coördinaten:	x:33002 y:509507 x:33047 y:509504 x:33048 y:509495 x:33008 y:509489
Projectcode BAAC Vlaanderen:	2016-985
Projectcode bureauonderzoek:	2016K576
Betrokken actoren:	Martijn van Putten, veldwerkleider
Betrokken derden:	n.v.t.

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ (AGIV 2016a)

² (AGIV 2016g) (AGIV 2016e)(AGIV 2016e)(AGIV 2016e)(AGIV 2016e)(AGIV 2016e)

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegen, nutsvoorzieningen, wooneenheden, parkeergelegenheid en groendomeinen met waterberging) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied Meulebeke, Woonuitbreidingsgebied Lappers bedraagt ca. 5,2 ha. Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016.

Aangezien de totale oppervlakte van de bodemingreep 3.000m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de verkavelingsaanvraag gevoegd.

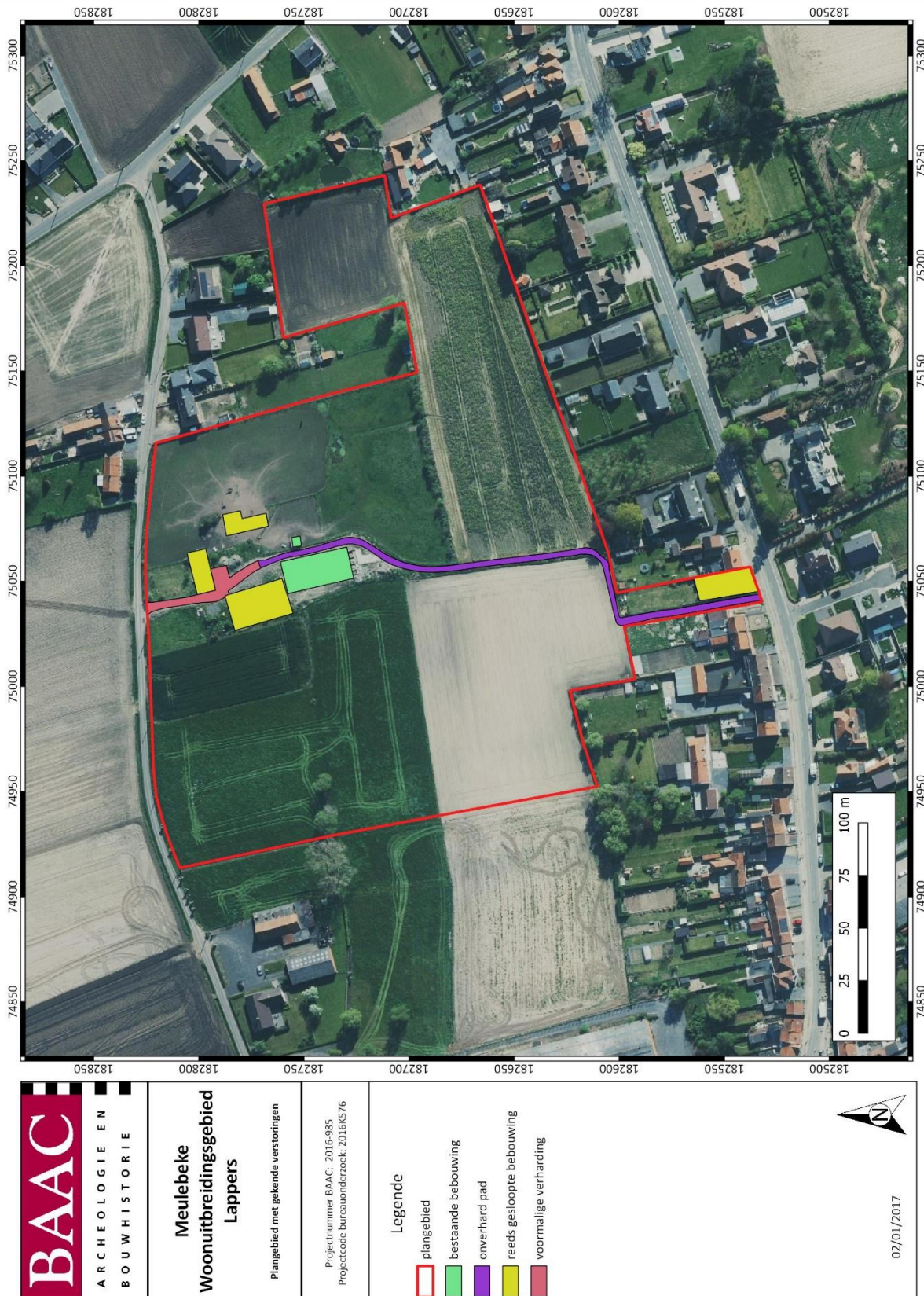
1.1.4 Geplande werken en bodemingrepen

Men is voornemens binnen het plangebied een compleet nieuwe woonwijk te bouwen, voorzien van wegen, parkeergelegenheid, groenstroken en waterpartijen. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Huidige situatie

Binnen het plangebied zijn in de huidige situatie een woonhuis met bijgebouw aanwezig. Daarnaast is een oprit naar de woning aanwezig, alsmede een onverhard pad voor landbouwvoertuigen. In het zuiden van het plangebied is eveneens bebouwing aanwezig. Het overige deel van het plangebied bestaat momenteel uit akkerland en weide. Op de grens van enkele percelen is begroeiing in de vorm van bomen aanwezig. De bebouwing (circa 845 m²) zal worden gesloopt. De sloop van de bebouwing en het rooien van de bomen maken onderdeel uit van de vergunningaanvraag.

In het verleden waren nog drie (bij)gebouwen rond de woning aanwezig (Figuur 3). Het is niet exact bekend wanneer deze zijn gesloopt. Op luchtfoto's uit 2003 is deze bebouwing nog zichtbaar, terwijl de betreffende gebouwen op luchtfoto's uit 2005 niet meer aanwezig zijn. De gebouwen zijn derhalve in de periode 2003-2005 gesloopt. Het is niet bekend of de gebouwen voorzien waren van kelders. De gebouwen hadden een gezamenlijk oppervlak van circa 840 m². Bij de opdrachtgever zijn geen gegevens bekend over de wijze waarop de bestaande bebouwing is gefundeerd. Gezien de bodemkundige situatie en de ouderdom van de bestaande panden (naoorlogs) is het aannemelijk dat er op staal is gefundeerd. Voor zover bekend zijn geen bodem- of sonderingsonderzoeken uitgevoerd.

Figuur 3: Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto.⁴

⁴AGIV 2016c.

Geplande situatie

Na de sloop volgt de ontwikkeling van een compleet nieuwe woonwijk. De plannen voor deze woonwijk zijn op het moment van schrijven van onderhavige nota nog niet definitief, er kunnen derhalve nog aanpassingen worden doorgevoerd, vandaar het ontbreken van definitieve plannen. De opdrachtgever liet weten dat de voorlopige plannen 112 woningen voorzien met een oppervlak van in totaal circa 10.880 m². De woningen staan op evenveel kavels met een gezamenlijk oppervlak van circa 22.760 m². Er zal parkeergelegenheid worden gecreëerd in de vorm van parkeergarages (circa 1.790 m²) en verharde parkeerplekken (circa 660 m²). Om tot de woningen te kunnen komen zal de wijk uiteraard voorzien worden van wegen. Hierbij zullen twee toegangswegen van de Oude Gentstraat worden gecreëerd, alsmede een voetpad/fietspad vanaf de Gentstraat. Het wegennet zal een oppervlak krijgen van in totaal circa 9.820 m². Tevens zullen enkele groenstroken worden aangelegd. De groenstroken hebben in totaal een oppervlak van circa 4.680 m². In de groenstroken zullen op vier locaties waterbergingen worden aangelegd, die bij hevige regenval moeten voorzien in de berging van het overtollig water. De waterbergingen hebben in totaal een oppervlak van circa 1.130 m².

Gezien het feit dat het voorlopige plannen betreft, zijn er vooralsnog geen exacte gegevens bekend over alle toekomstige verstoringen en dieptes daarvan. Echter, de praktijk leert dat de bodem bij het bouwrijp maken van een dergelijk groot terrein voor de ontwikkeling van een complete woonwijk tot diep in de C-horizont verstoord zal worden. Hierbij moet worden gedacht aan de aanleg van nutsvoorzieningen en het ontgraven van de grond voor de fundering van de geplande gebouwen. De riolering zal bijvoorbeeld tot een diepte van 2 tot 2,5 meter beneden maaiveld worden aangelegd. In dit geval zal ook sprake zijn van ontgraving van delen van het terrein ten behoeve van de aanleg van waterpartijen. Die zullen in de huidige plannen tot 1,5 meter beneden maaiveld worden ontgraven. De ontwikkeling van het terrein zal derhalve wel degelijk leiden tot verstoring van eventueel aanwezige archeologische waarden.

Bij een verkavelingsaanvraag wordt uitgegaan van een volledige verstoring.

Figuur 4: Verkavelingsplan⁵

⁵ Plan aangebracht door Opdrachtgever.

1.1.5 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart

- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De geomorfologische kaart werd geconsulteerd en besproken binnen deze studie maar wegens eigendomsrechten niet weergegeven.⁶

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁷

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.⁸ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

⁶ (DE MOOR & MOSTAERT 1993)

⁷ (CARTESIUS 2016)

⁸ (BEYAERT e.a. 2006)

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

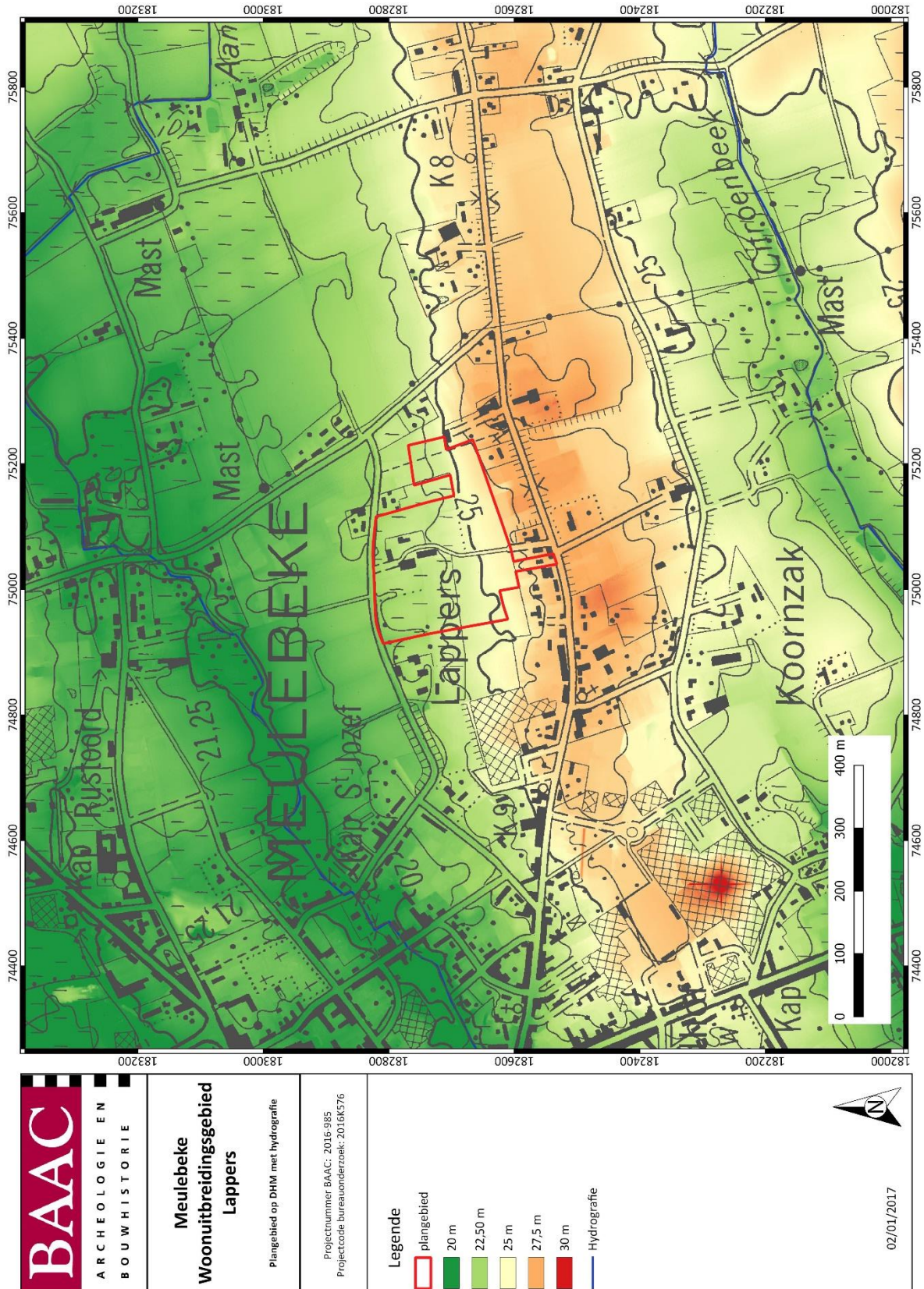
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op de figuren 1, 2 en 3. Het plangebied Woonuitbreidingsgebied Lappers is gelegen in het buitengebied van de gemeente Meulebeke, direct ten oosten van de bebouwde kom van het dorp Meulebeke. Het betreft een grotendeels voor agrarische doeleinden in gebruik zijnde terrein dat wordt ingeklemd door de bebouwde kom van Meulebeke, de Oude Gentstraat, de Meentakstraat en de Gentstraat. Hierbij wordt de noordelijke grens van het plangebied gevormd door de Oude Gentstraat. In het oosten, zuiden en westen grenst het plangebied aan percelen gelegen aan de Oude Gentstraat, de Meentakstraat en de Gentstraat. De percelen ten oosten en zuiden van het plangebied betreffen over het algemeen bebouwde kavels (woonhuizen). In het westen grenst het plangebied aan onbebouwde percelen die in gebruik zijn voor agrarische doeleinden. In het zuiden is het plangebied aangesloten op de Gentstraat middels een smalle strook. Het plangebied heeft een totale oppervlakte van circa 5,2 ha en bestaat grotendeels uit landbouwgrond. Slechts een klein deel in het centrum van het plangebied is bebouwd. Het gaat hierbij om een woonhuis met bijgebouw. Vanuit de Oude Gentstraat is een (onverharde) oprit naar woonhuis aanwezig. Deze oprit gaat over in een onverhard pad dat uitkomt op de Gentweg. Dit betreft een pad ter ontsluiting van de akkers en wordt gebruikt door landbouwvoertuigen.

Het plangebied bevindt zich aan de rand van de bebouwde kom van het dorp Meulebeke, op circa 900 meter ten oosten van de dorpskern. Aangezien het plangebied net buiten de bebouwde kom gelegen is, bevindt zich relatief veel onbebouwd gebied in de directe omgeving van het plangebied. Zo bestaat het terrein ten westen van het plangebied uit landbouwgrond. Ook het terrein ten noorden van het plangebied, aan de noordzijde van de Oude Gentstraat, bestaat uit landbouwgrond. De oost- en zuidzijden van het plangebied grenzen wel aan bebouwd gebied.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich vier waterlopen. Op circa 200 meter ten noordwesten van het plangebied bevindt zich de Lapperbeek. Deze beek betreft een categorie 2 beek. Op circa 780 meter ten noordoosten van het plangebied stroomt de Aanwijsbeek, eveneens een categorie 2 beek. De Aanwijsbeek mondt uit in de Lapperbeek. Op circa 600 meter ten zuiden van het plangebied bevindt zich de Citroenbeek. Ook dit loopje wordt ondergebracht in categorie 2. Zowel de Lapperbeek als de Citroenbeek monden op circa 1.500 meter ten zuidwesten van het plangebied uit in de Devebeek (categorie 2).

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 13,5 m +TAW en 28,5 m +TAW. De lager gelegen delen betreffen de beekdalen. Zo zijn de beekdalen van de Lapperbeek en de Aanwijsbeek ten noorden van het plangebied duidelijk als zodanig herkenbaar (donker- en lichtgroene tinten). Ook het dal van de Citroenbeek ten zuiden van het plangebied is goed zichtbaar. Ten westen van het plangebied bevindt zich het lager gelegen dal van de Devebeke (blauwe tinten). De hoger gelegen delen, bestaande uit tertiaire erosieresten afgedekt met een dun pakket dekzand, bevinden zich pal ten zuiden en op enkele honderden meters ten zuiden van het plangebied (Figuur 5). Het plangebied bevindt zich op de noordflank van een oost-west georiënteerde heuvelrug. Het reliëf op het terrein is geaccidenteerd waarbij het terrein van noord

naar zuid oploopt (Figuur 6) met een behoorlijk hoogteverschil, getuige de tekening van het hoogteverloop (Figuur 7). In het noorden, ter hoogte van de Oude Gentstraat, bevindt het terrein zich op een hoogte van circa 22,1 m +TAW. In het zuidoosten bevindt het terrein zich op een hoogte van circa 25,8 m +TAW en in het uiterste zuiden, ter hoogte van de Genstraat bevindt het terrein zich zelfs op een hoogte van 26,7 m + TAW.

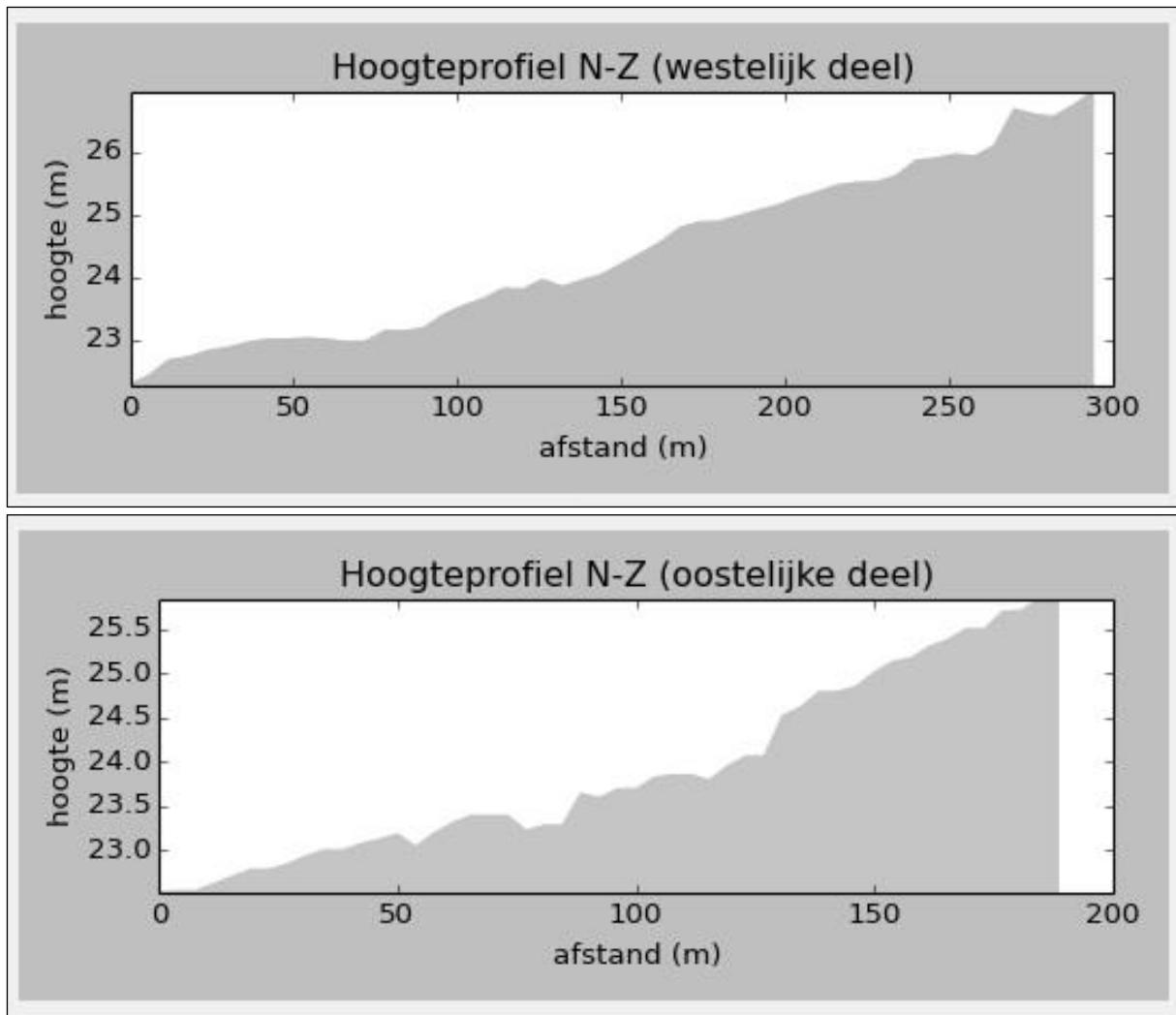
Figuur 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)⁹

⁹ (AGIV 2016d)

Figuur 6: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM¹⁰

¹⁰ (AGIV 2016d)

Figuur 7: Hoogteverloop terrein¹¹

Landschappelijke en hydrografische situering

Het onderzoeksterrein maakt deel uit van de zuidelijke heuvelzone van West-Vlaanderen. Deze heuvelrug vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter systeem van “getuigenheuvels” dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via Zuid-West-Vlaanderen, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempens plateau uitwigt. De heuvelruggen zijn kenmerkend voor het landschap en danken hun huidige structuur aan hun paleogeografische ontstaansgeschiedenis. Het betreft als het ware ‘gefossiliseerde’ zandbanken uit de Laat-Tertiaire Diestiaansee. De ijzerzandsteen- of limonietlagen, die zich helemaal bovenin deze Tertiaire afzettingen bevinden, hebben een relatief hoge weerstand tegen erosie met als gevolg dat deze afzettingen nu nog als heuvelruggen in het landschap aanwezig zijn. Wanneer deze resistente laag echter is weggeërodeerd, worden de ‘bergen’ vervangen door mettertijd lager wordende plateaus. Deze ‘evolutie’ van het reliëf is in West-Vlaanderen op meerdere plaatsen zichtbaar.

Het onderzoeksgebied behoort tot het zogenaamde interfluviale heuvelland ten westen van het Leiedal. Dit wordt ook wel het cuestalandschap van Centraal West-Vlaanderen genoemd. De hoogten

¹¹ (AGIV 2016d)

binnen dit gebied reiken tot boven de 50 m +TAW. Het gebied bestaat uit brede westnoordwest-oostzuidoost georiënteerde cuestaruggen, afgezet door zuidwaarts geëxposeerde steilere cuestafronten. De ruggen worden van elkaar gescheiden door brede subseculaire dalen. Het hydrografisch patroon is hier complex en lijkt min of meer uit te stralen vanaf de hoogten rond Tielt. Op de westflank van het Leiedal bevindt zich een successie van zuidzuidwest-noordnoordoost georiënteerde, min of meer langwerpige heuvels waarvan de hoogte lichtjes daalt van 35 m +TAW nabij Meulebeke naar ongeveer 23 m +TAW nabij Lotenhulle. Opvallend hierbij is de ten zuiden van het plangebied gelegen rug *Hulsveld-Ketelberg*, aangezien bovenop op deze rug een regelmatig eolisch herwerkte zandige bovenlaag voorkomt. De heuvelrij kruist het cuestafront van Tielt nabij Aarsele en maken deel uit van het versneden en geïnverseerde Terras van Meulebeke.¹²

De bodem bestaat uit een zeer dun pakket schrale, Pleistocene dekzanden, gelegen op de Tertiaire zanden. Gedurende het Vroeg- en Midden-Weichselien (120.000-13.000 jaar geleden) werd het gebied volledig bedekt met een pakket zand, aangevoerd door polaire wind (dekzand). Dit pakket was echter relatief dun. Het gebied behoort echter, net als het grootste deel van West-Vlaanderen, tot een erosief landschap, waarbij het dynamische wateroppervlak van de Noordzee als erosiebasis optreedt. Gedurende de laatste ijstijd, toen het zeeniveau tientallen meters lager lag dan nu het geval is, is als gevolg van erosie veel Tertiair sediment weggespoeld. De nivellerende impact van de afzettingen van dekzanden gedurende de laatste koude fase van het Weichselien is in dit gebied vrij gering als gevolg van de geringe dikte van dit pakket. Bovendien heeft ook gedurende het Holoceen erosie opgetreden, met als gevolg dat het dunne pakket dekzanden nog dunner is geworden en op sommige plekken zelfs niet meer aanwezig is.¹³

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

Op basis van de *Databank Ondergrond Vlaanderen*¹⁴ wordt binnen het plangebied het Tertiair substraat gevormd door de Formatie van Tielt, lid van Kortemark (TtKo, Figuur 8).

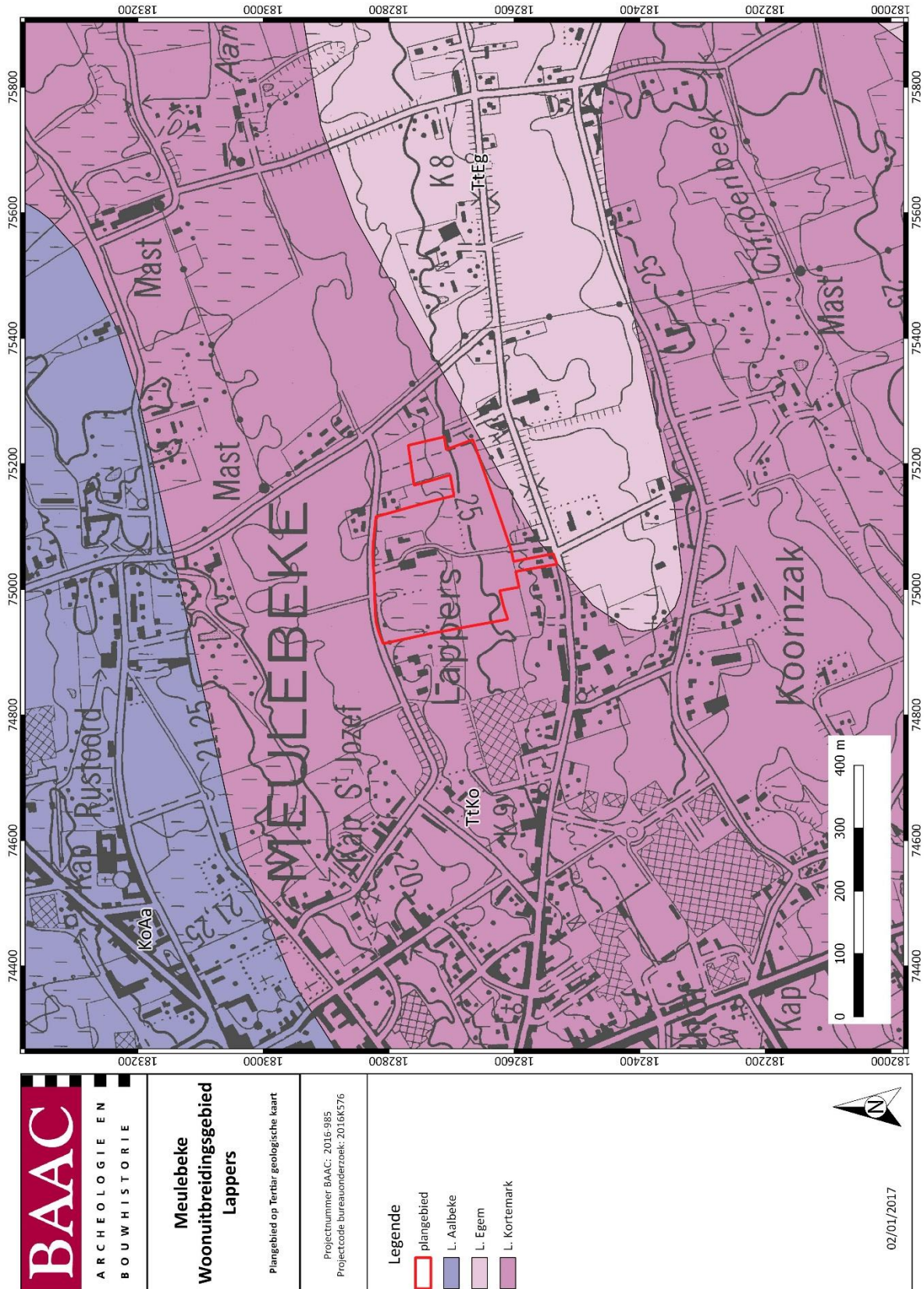
De Formatie van Tielt, lid van Kortemark bestaat uit grijze tot groengrijze klei en silt. Het sediment bevat dunne zandige en siltige banken. De Formatie van Tielt, lid van Kortemark komt in het zuidwesten van Vlaanderen voor. Ter hoogte van het plangebied is de formatie circa 500 m breed. Pal ten zuiden van het plangebied gaat de Formatie van Tielt over in het Lid van Egen (TtEg). Het sediment van dit lid bestaat uit grijsgroen zeer fijn, glauconiet- en glimmerhoudend zand. Er komen kleilagen en zandsteenbanken in voor. Op ruim 300 meter ten noorden van het plangebied komen de afzettingen van de Formatie van Kortrijk, lid van Aalbeke in de ondiepe ondergrond voor (KoAa). Dit sediment bestaat uit donkergrijze tot blauwe, glimmerrijke klei.

De top van de Tertiaire afzettingen bevindt zich binnen het plangebied tussen de 20 en 25 m +TAW, wat neerkomt op circa 1,5 tot 2 meter onder het huidige maaiveld. De top van de afzettingen loopt binnen het plangebied, net als de huidige topografie aan het maaiveld, in zuidelijke richting op.

¹² De Moor et al., 1997.

¹³ (DE MOOR & MOSTAERT 1993)

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2016b.

Figuur 8: Plangebied op de tertiairgeologische kaart¹⁵

¹⁵ (DOV VLAANDEREN 2016b)

Quartair

Volgens de vereenvoudigde Quartargeologische kaart 1:200.000¹⁶ bevindt het onderzoeksgebied zich geheel binnen eenheid 1 (Figuur 11). Deze eenheid bestaat uit laat pleistocene eolische afzettingen die niet zijn afgedekt met Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen (ELPw, Figuur 9).¹⁷ Het eolische zand bestaat uit fijn zand en silt, afgezet gedurende het Weichselein. Er kunnen echter ook pleistocene hellingsafzettingen voorkomen (HQ). De dekzandpakketten, die in dit gebied relatief dun zijn, worden gerekend tot de Formatie van Gent.

Het beeld dat aan de hand van de kaart met schaal 1:200.000 te zien is, komt voor het plangebied en de directe omgeving niet geheel overeen met informatie van de Quartairgeologische kaart met schaal 1:50.000. Het gaat hierbij om kaartblad 21, Tielt. Het plangebied bevindt zich in een zone met eenheid H (Figuur 11). Het betreft dunne Quartaire afzettingen voor die door afspoeling of door massabewegingen onder normale of periglaciaire omstandigheden langs zwakke hellingen verplaatst zijn of nog in verplaatsing zijn. De Quartaire afzettingen betreft het dunne pakket dekzanden. De lithologie van deze sedimenten is meestal nauw verwant met het substraat. Ze zijn zandig (facies H) en bevatten dikwijls zandsteen- of veldsteenfragmentjes. Lokaal kan het zelfs weinig van het Tertiair substraat verschillen. Dit is vooral het geval met solifluxiepakketten van eocene zanden die onder periglaciaire omstandigheden als onderdeel van een opdooilaag verschoven zijn en waarbij vermenging met lokale erosieresten opgetreden kan zijn. Dergelijke massabewegingssedimenten waarbij grote fragmenten van zandsteenlagen uit het eoceen substraat langs hellingen schuin gezet staan, werden aangeboord langs de omleidingsweg in Tielt.¹⁸

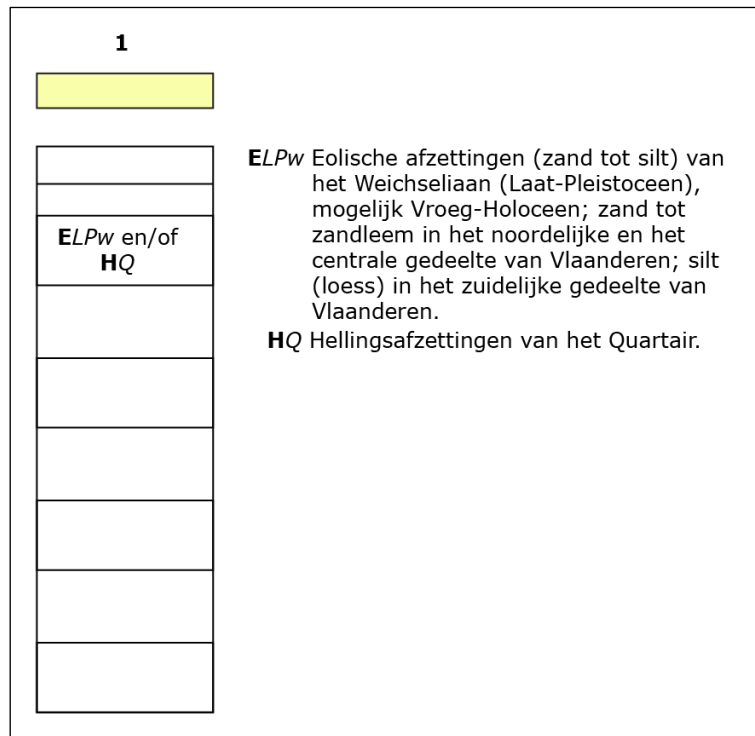
¹⁶ DOV VLAANDEREN 2016c.

¹⁷ DOV VLAANDEREN 2016c.

¹⁸ De Moor *et al.*, 1997.

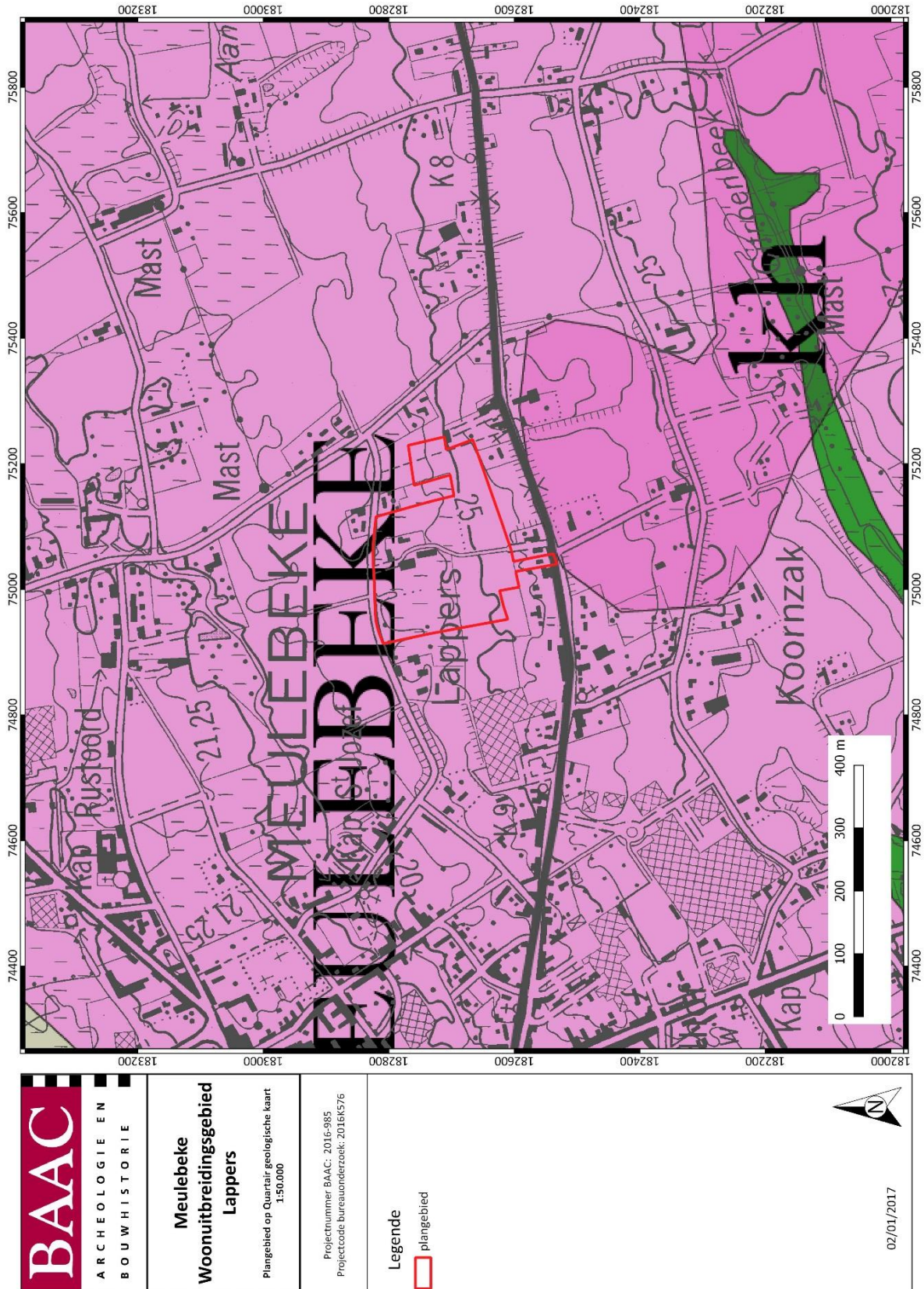

¹⁹ (DOV VLAANDEREN 2016c)

Figuur 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000²⁰

²⁰ (DOV VLAANDEREN 2016c)

Figuur 11: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²¹

²¹ (DOV VLAANDEREN 2016c)

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen²² (Figuur 12) is de bodem in het plangebied grotendeels gekarteerd als een matig droge, lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Scc(h)). Bij deze bodemtypes beginnen de roestverschijnselen tussen 60 en 90 cm beneden maaiveld. De waterhuishouding is goed in de winter. In droge zomers kan de bodem droogtegevoelig zijn. De bodems zijn geschikt tot matig geschikt voor zomergranen, geschikt voor aardappelen en marginaal geschikt voor veeleisende gewassen zoals tarwe en suikerbieten. Ze zijn minder geschikt voor weide, maar kunnen wel gebruikt worden voor (intensieve)tuinbouw.

In het noordoostelijke deel van het plangebied bevindt zich volgens de bodemkaart een matig natte, lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Sdc(h)). Dergelijke matig natte bodems hebben een grijsbruine bouwvoor (Ap), welke ter plaatse van akkerland een dikte heeft van circa 25 cm. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. De verbrokkelde textuur B begint meestal op 60-80 cm beneden maaiveld en is sterk aangetast. Roestverschijnselen beginnen bij dit bodemtype op een diepte tussen 40 en 60 cm beneden maaiveld. De bodems zijn voldoende vochtig in de zomer maar iets te nat in de winter. Dit type bodem is geschikt voor alle zomerteelten, ruwe groenteteelt maar ook voor weide. Dergelijke bodems worden tegenwoordig veel gebruikt voor de verbouw van maïs.

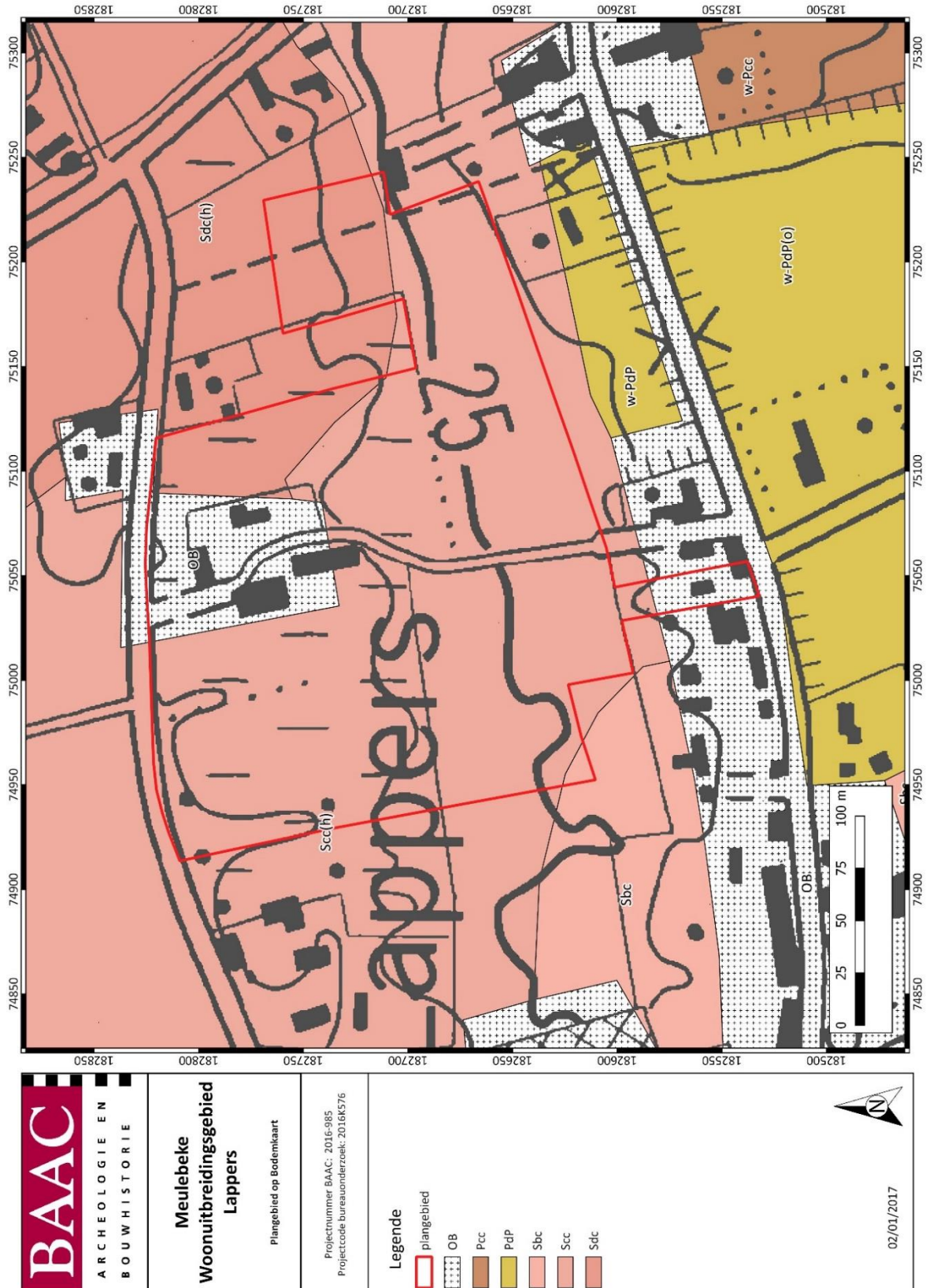
Het zuidwestelijke puntje van het plangebied is op de bodemkaart gekarteerd als een droge, lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Sbc). De bouwvoor heeft een dikte van gemiddeld 25 cm en is donker grijsbruin van kleur. De bouwvoor rust op een gedeeltelijk opgeloste textuur B-horizont waarin veelal ijzerconcreties voorkomen. De roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm beneden maaiveld. Dit type bodem is te droog in de zomer en gevoelig voor verstuiwing. Landbouwkundig zijn deze bodems matig geschikt voor weinig eisende teelten, zoals bijvoorbeeld maïs. Dit bodemtype is minder geschikt voor weiland.

Een klein deel van het plangebied is niet gekarteerd op de bodemkaart. Wanneer het kaartbeeld echter wordt geëxtrapoleerd naar dit niet gekarteerde deel van het plangebied, kan worden geconcludeerd dat het hier voornamelijk een bodemtype Scc betreft.

Ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van de Gentstraat, bevindt zich een matig natte, lichte zandleembodem zonder profiel of met een onbepaald profiel. De bouwvoor van dit type bodems heeft een dikte van circa 20 tot 30 cm en is donker grijsbruin van kleur. De waterhuishouding is goed in de zomer maar te nat in de winter. Zowel ten noorden als ten zuiden van het plangebied bevinden zich tot slot matig droge, lichte zandleembodems met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc). De bouwvoor van dit type bodem is grijsbruin, 25 tot 30 cm dik en goed humeus. Bij de in cultuurname van de bodem is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd. Hieronder komt een bruingele overgangshorizont voor. De verbrokkelde textuur B bevindt zich veelal op een diepte tussen 50 en 80 cm beneden maaiveld. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter. De gronden zijn geschikt voor alle akkerlandteelten en voor weiland. Ze zijn zeer geschikt voor extensieve tuinbouw en fruitteelt.

Aan de hand van de bodemkaart is geen duidelijk beeld zichtbaar van gradaties van droge bodems op de top van de heuvelrug naar nattere bodems richting de beekdalen, al bestaan de bodems ter plaatse van de beekdalen wel uit nattere bodemtypes.

²² DOV Vlaanderen 2016a.

Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²³

²³ (DOV VLAANDEREN 2016a)

1.3.2 Historisch kader

Het onderzoeksgebied ligt in de huidige gemeente Meulebeke. De kern van het dorp Meulebeke bevindt zich op circa 900 meter ten westen van het plangebied.

De oudste schriftelijke vermelding van Meulebeke dateert van 1100. In een akte uit die tijd wordt melding gemaakt van ene Reingout de 'Mulenbeca'. De gemeente is in de loop van de 12^e en 13^e eeuw ook nog vermeld als "Molenbecca" (1165), "Molenbeke" (1226), "Muelembeker" (1230) en "Molenbeke" (1299). Archeologische vondsten wijzen echter al op prehistorische bewoning vanaf het neolithicum. De huidige Bruggesteeweg, in het westen van de gemeente, gaat mogelijk terug op een Romeinse heirweg die Kortrijk met Brugge verbond. Twee kleinere verbindingswegen uit de Romeinse tijd zouden door het dorp lopen en elkaar kruisen bij de "Cnock" of de huidige Plettinckplaats. Bij de opgraving van een Romeins vlakgraf binnen de gemeente zijn wapens en een fragment van Romeins aardewerk aangetroffen.

De toponiemen 'Manegem' en 'Robrechtgem' gelegen in het uiterste noorden van de gemeente (deels op het grondgebied van Pittem) wijzen mogelijk op oude Frankische nederzettingen. Archeologische bronnen vermelden de opgraving van een vlakgraf uit de Merovingische periode. Etymologisch wordt de naam "Meulebeke" verklaard als een nederzetting met een molen ("molina") aan een beek ("baki"). Het betreft hier de Devebeek.

Algemeen wordt aangenomen dat de streek tussen de Schelde en de zee tegen het einde van de 7^e eeuw grotendeels gekerstend is. Zo ook Meulebeke. De eerste bidplaats, vermoedelijk opgetrokken in hout en leem, dateert mogelijk uit de 7^e eeuw. De eerste stenen kerk van Meulebeke is een romaanse, driebeukige hallenkerk met vieringtoren die vermoedelijk dateert van ca. 1100. In de loop van de middeleeuwen is het moerasgebied rond de (Oude) Devebeek en de Lapperbeek geleidelijk drooggelegd door het omleiden van waterlopen en het delven van bijkomende afwateringsgrachten.

Vanaf de 14^e eeuw speelde de Mandelvallei een belangrijke rol in de vlasindustrie, waardoor ook Meulebeke vele vlasvelden telde. Tijdens de 16^e eeuw kwam de vlas- en linnenindustrie in de Mandelstreek tot grote bloei, mede gestimuleerd door de bloeiende handel op Amerika, waardoor zelfs een tekort aan vlas ontstaat.

Het Meulebeekse grondgebied werd in de middeleeuwen getypeerd door de aanwezigheid van vele molens, waarvan verreweg de meeste niet meer bestaan. De vroegst gekende vermelding van de "hernemuelene" of Herentmolen, thans de enige nog bestaande windmolen in Meulebeke en gelegen ten noordoosten van de Gentstraat, dateert uit 1575. Tot de oudste molens behoren onder andere de nabij het plangebied gelegen 'Plaatsmolen'.

De periode 1500-1700 was voor Meulebeke en omgeving een beroerde tijd. De regio werd herhaaldelijk geplunderd door verschillende buitenlandse legers. Daarnaast brak aan het einde van de 16^e en begin van de 17^e eeuw herhaaldelijk de pest uit, waardoor de bevolking van ca. 2700 inwoners in 1571 terugviel tot slechts ca. 1800 in 1618. Onder het Oostenrijkse bewind werd de militaire voogdij waargenomen door de Hollanders die legergarnizoenen vestigden om een verdedigingslijn op te bouwen.

De kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf Joseph-Jean de Ferraris (1770-1778) geeft het grondgebied van Meulebeke weer met steeds meer aaneengesloten bebouwing in de dorpskern. Het omgevende landelijke gebied werd gekenmerkt door onder meer gras- en akkerlanden, boomgaarden, moestuinen en de brede loop van de Devebeek aan de westzijde. Rond het grote, moerasrijke "Ardoeyeveldt", op de flanken van de Paanders nabij Hulsvelde en "Ketelberg" bevonden zich grote bosrijke gebieden.

Het economische leven bleef in de 19^e eeuw bijna volledig beperkt tot de landbouw en de linnennijverheid. De landbouw bleef geënt op de traditionele productiemethodes. In de eerste helft van de 19^e eeuw werden de veldbossen gedeeltelijk omgevormd tot akkerland. Er werden ook nog enkele molens opgetrokken. De huisnijverheid nam een steeds belangrijker plaats in als bijkomende inkomstenbron. De meest voorkomende ambachten waren molenaars, hoefsmeden, herbergiers, winkeliers, bakkers, kuipers, hudenbewerkers, stoelendraaiers, kamslagers en koperslagers.

Reeds van in 1845 drong de gemeente er op aan om de spoorlijn Brugge - Torhout - Tielt te voorzien van een vertakking van Tielt over Meulebeke naar Ingelmunster. Eind 1854 was de spoorverbinding Ingelmunster - Tielt een feit met de bouw van een neoclassicistisch station met losplaats te Meulebeke.

In het begin van de 20^e eeuw werden alle belangrijke landelijke wegen verhard met steenslag; de kleinere wegels worden "verzinderd". De meeste bos- en heiderestanten van de vroegere veldgebieden werden geleidelijk omgezet in landbouwgrond. De voortschrijdende mechanisatie in de eerste helft van de 20^e eeuw uitte zich in het optrekken van nieuwe brouwerijen en fabrieken. De tewerkstelling bleef het grootst in de textielnijverheid, met naast vele handwevers ook spinnerijen, ververijen en enkele belangrijke weverijen.

De Eerste Wereldoorlog begon te Meulebeke met de inval van het Duitse leger op 15 augustus 1914. Er zijn diverse vliegvelden aangelegd, onder andere op "'t Goed Ter Lucht" in de Elbestraat en op Marialoop, die evenwel nooit in gebruik zijn genomen. In oktober 1918 is het spoor op verschillende plaatsen door de Duitsers opgeblazen. In deze maand vond ook de 'strijd om Meulebeke' plaats. Door aanhoudende beschietingen zijn in het centrum vele gebouwen getroffen. Ter plaatse van Marialoop, de Paanders, de achterliggende Ketelberg en de Haantjeshoek, waar verschillende mitrailleursnesten zijn geïnstalleerd, hebben zware gevechten plaats gevonden.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd een groot deel van de Belgische troepen in Meulebeke gehuisvest. Het dorp lag in mei 1940 gedurende twee dagen in de vuurlinie. Op 8 september 1944 is Meulebeke bevrijd door de Poolse troepen. De spoorwegbrug die door de Duitsers is opgeblazen, werd niet meer hersteld. Men was van oordeel dat de spoorverbinding tussen Ingelmunster en Meulebeke in de nabije toekomst nog van weinig nut zou zijn als gevolg van de opkomst van de autobusdiensten en het wegvervoer. De spoorlijn deed enkel nog dienst voor het goederenverkeer vanuit Tielt tot in Meulebeke, tot ook deze lijn werd opgeheven in 1984.

Meulebeke groeide in de tweede helft van de 20^e eeuw uit tot een gemeente waar naast enkele nieuwe industrieën, landbouw en textiel nog steeds een belangrijke rol speelden. Ondanks enkele crisisjaren kwam de lokale economie stilaan weer op gang, met vooral in de jaren 1960 een grote bloei. De woningbouw kende in deze periode een ongewone bloei met als gevolg dat het dorp zich flink uitbreidde. Tot op heden is het plangebied niet bij dergelijke nieuwbouw betrokken. Gezien de plannen voor het plangebied zal dat op korte termijn veranderen.

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete

huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.²⁴

Op de Ferrariskaart is een groot deel van het huidige wegennet nog goed als zodanig herkenbaar (Figuur 13). Zo waren de huidige Oude Gentstraat, de Gentstraat en de Meentakstraat destijds ook al aanwezig. Het plangebied was, net als in de huidige situatie, grotendeels onbebouwd en bestond uit open akkerland en boomgaarden. De perceelsgrenzen waren beplant met heggen. De kaart is als gevolg van het georefereren enigszins vervormd, maar het lijkt erop dat op ongeveer de locatie van de huidige bebouwing destijds ook al bebouwing aanwezig was, bestaande uit drie gebouwen. Het betrof waarschijnlijk een boerenhof.

Het plangebied bevond zich op circa 900 meter ten oosten van de dorpskern. Op circa 620 meter ten zuidwesten van het plangebied stond een molen, de 'Plaetsen Molen'. Op de kaart is duidelijk een beek herkenbaar. Deze bevond zich op ongeveer 110 meter ten noorden van het plangebied. Dit betreft de huidige Lappersbeek, al komt de ligging ervan niet overeen met de huidige ligging. Dit kan echter het gevolg zijn van de vervorming van de kaart als gevolg van het georefereren. Het plangebied behoorde tot een groot gebied rondom het dorp dat al ontgonnen was. In de directe omgeving van het plangebied was geen 'woeste grond' meer aanwezig.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een volgende bron betreft de 19^e-eeuwse kadasterkaart *de Atlas der Buurtwegen*. Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.²⁵ Uit deze kaart (Figuur 14) blijkt dat er binnen het plangebied en omgeving een kleine zeventig jaar na Ferraris weinig veranderd is. De kaart is echter veel beter te georefereren. Uit deze kaart blijkt zeer duidelijk dat het wegenpatroon van destijds gelijk is aan dat van de huidige situatie. De huidige Oude Gentstraat stond destijds geadministreerd als 'weg nr. 21'. De Meentakstraat werd destijds opgetekend als 'weg nr. 23' en de Gentstraat als 'weg nr. 3'. Ook blijkt uit deze kaart dat de bebouwing zoals deze destijds aanwezig was nagenoeg gelijk is aan de bebouwing zoals deze hier tot begin 21^e eeuw heeft gestaan. Het toponiem 'Lappers' dateert in ieder geval al uit deze periode. De Lappersbeek is op deze kaart niet weergegeven.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende 19^e-eeuwse bron zijn de Vandermaelenkaarten, die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.²⁶ Deze kaart toont echter geen afwijkingen vergeleken met het kaartmateriaal van *de Atlas der Buurtwegen* (Figuur 15).

²⁴ (KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2016)

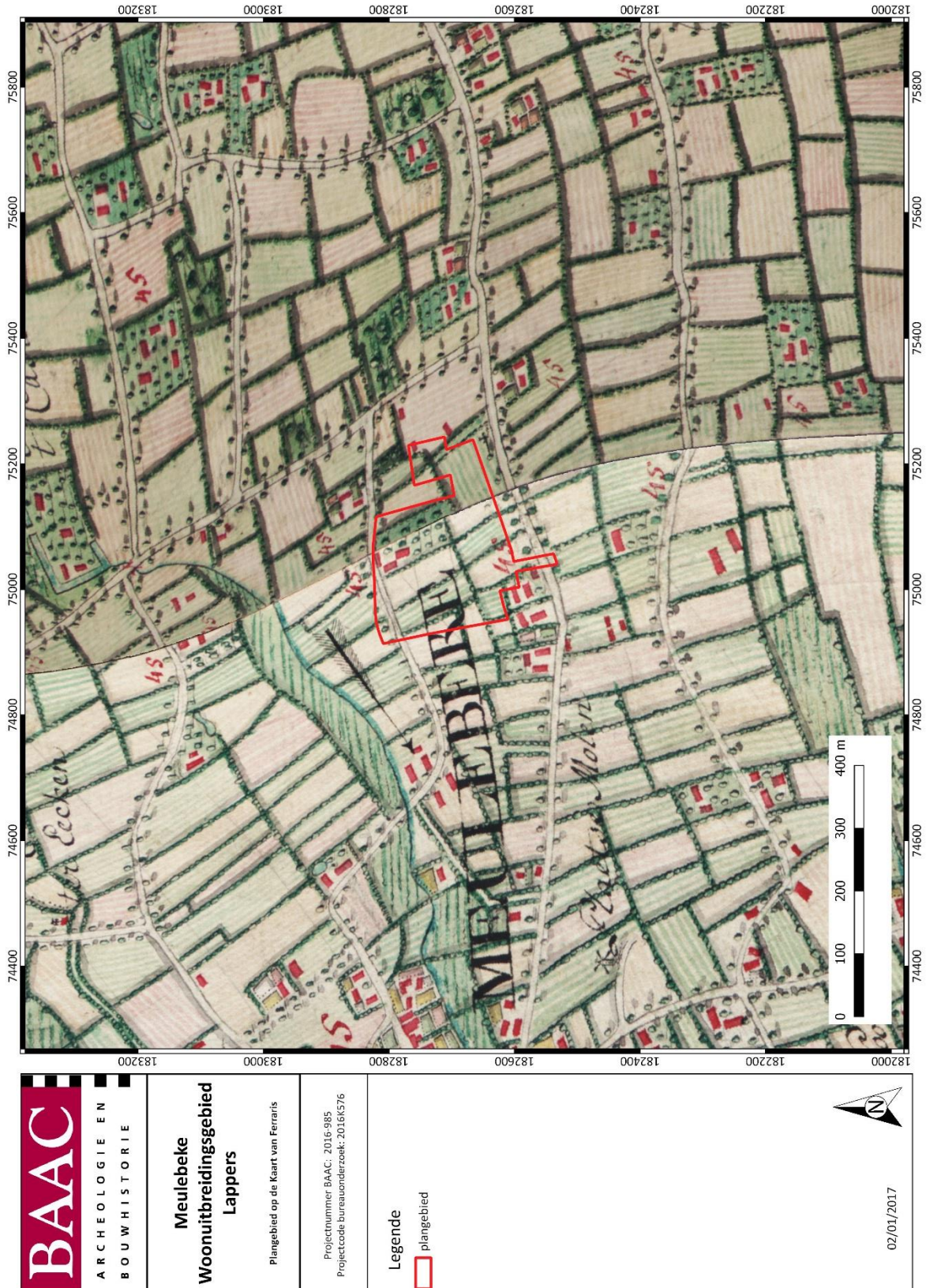
²⁵ (GEOPUNT 2016e)

²⁶ (GEOPUNT 2016f)

Popp (1842-1879)

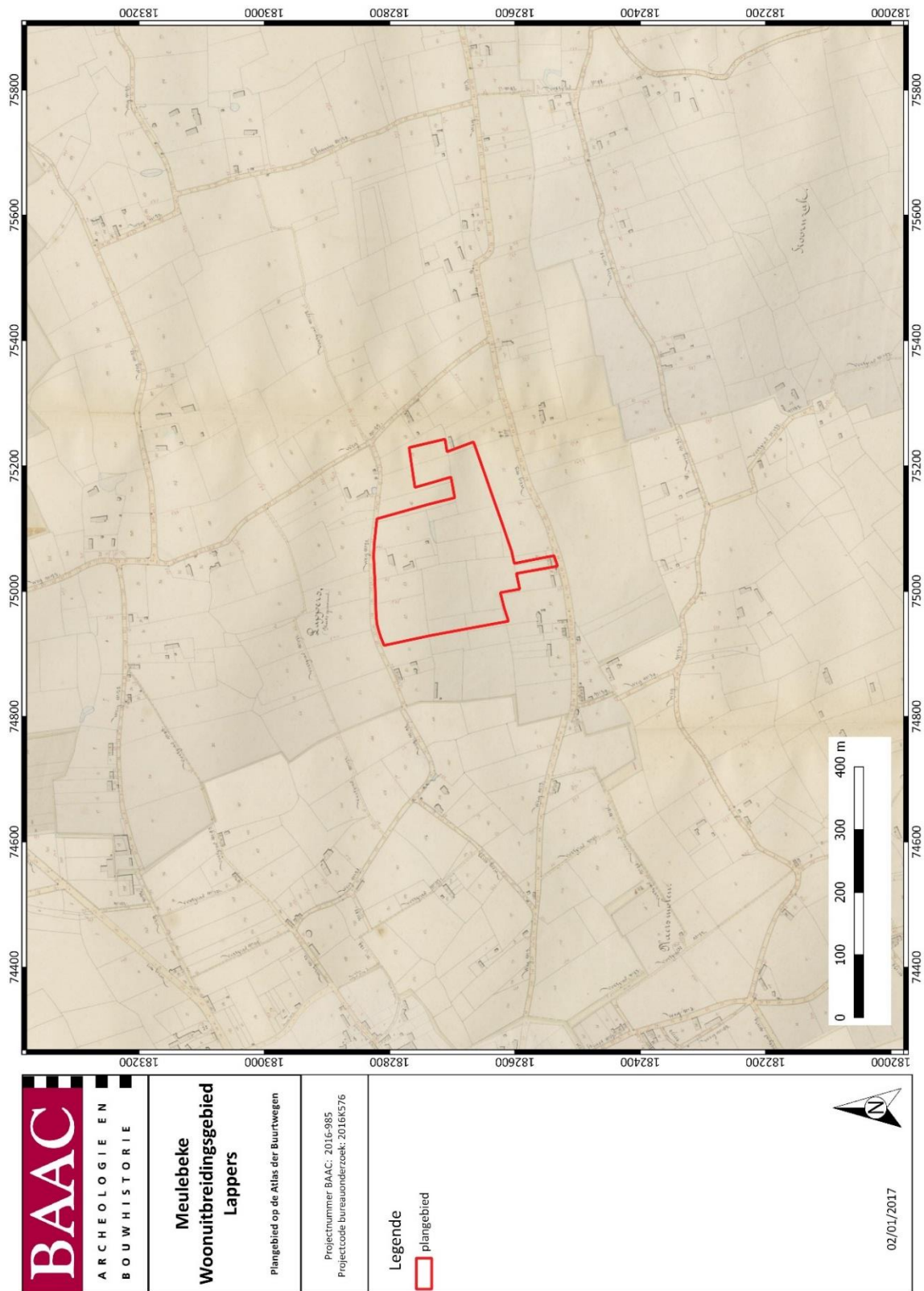
De Poppkaarten zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.²⁷ Deze kaart toont echter geen noemenswaardige afwijkingen vergeleken met het oudere kaartmateriaal (Figuur 16). De huidige Gentstraat lijkt op de kaart niet aanwezig te zijn. Dit betreft echter een fout in het aan elkaar plakken van twee kaarten van Popp.

²⁷ (KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2016)

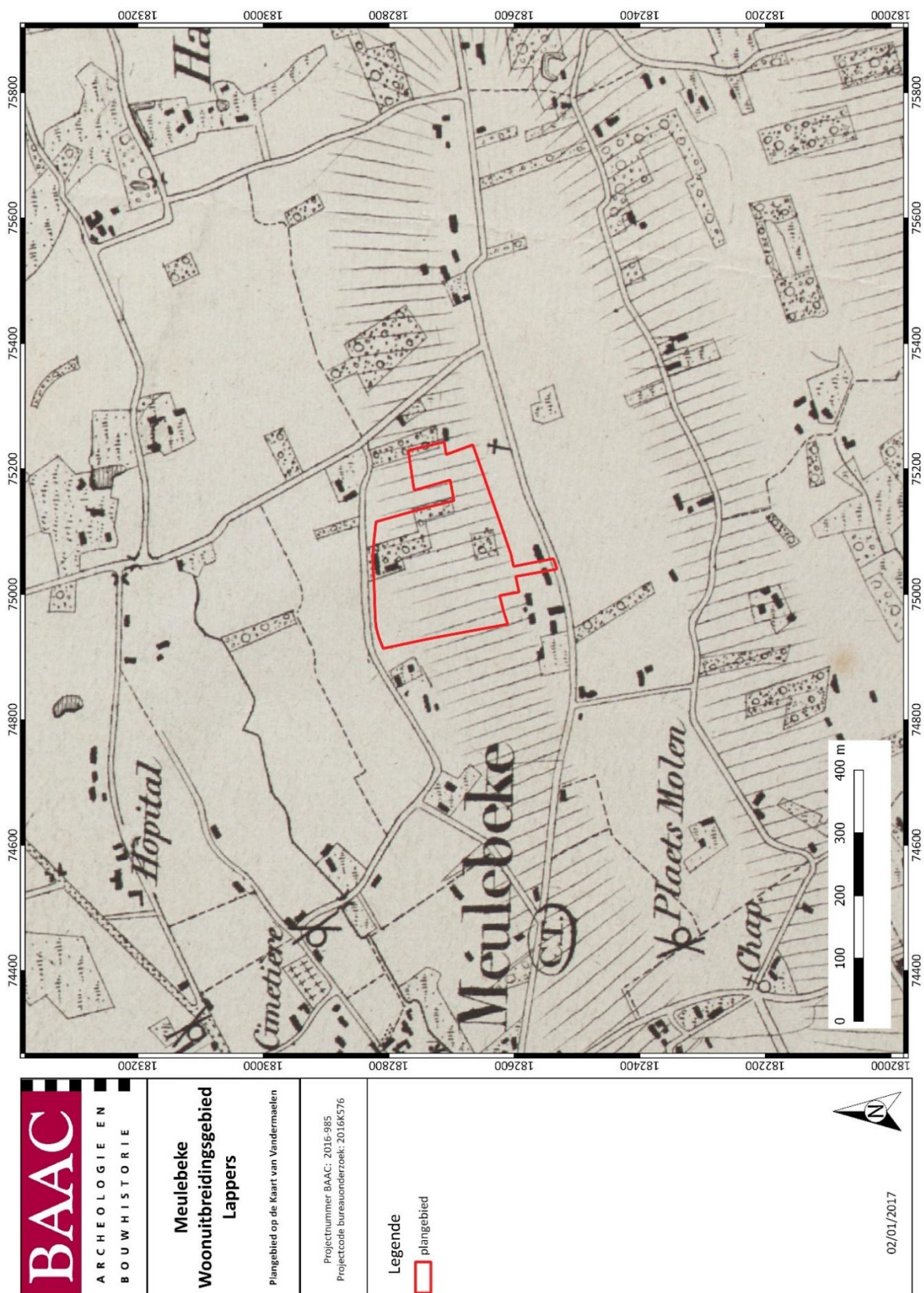
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart²⁸

²⁸ (GEOPUNT 2016b)

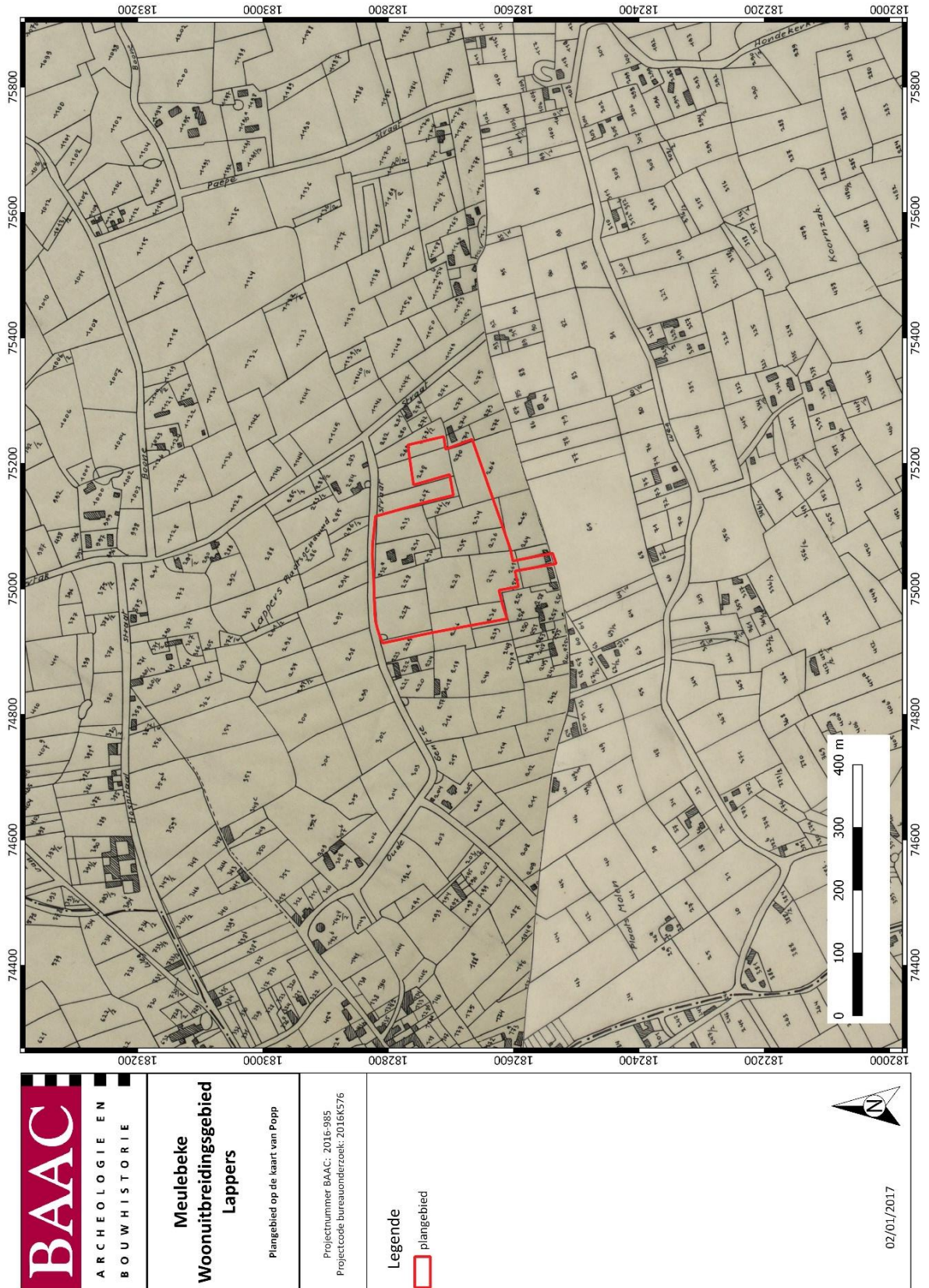
Figuur 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²⁹

²⁹ (GEOPUNT 2016a)

Figuur 15: Plangebied op de Vandermaelenkaart³⁰

³⁰ (GEOPUNT 2016c)

Figuur 16: Plangebied op de Poppkaart³¹

³¹ (GEOPUNT 2016d)

1.3.4 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt ons om een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Binnen het plangebied Meulebeke, woonuitbreidingsgebied Lappers zijn tot op heden geen archeologische waarden gekend (Figuur 17).³²

*Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.*³³

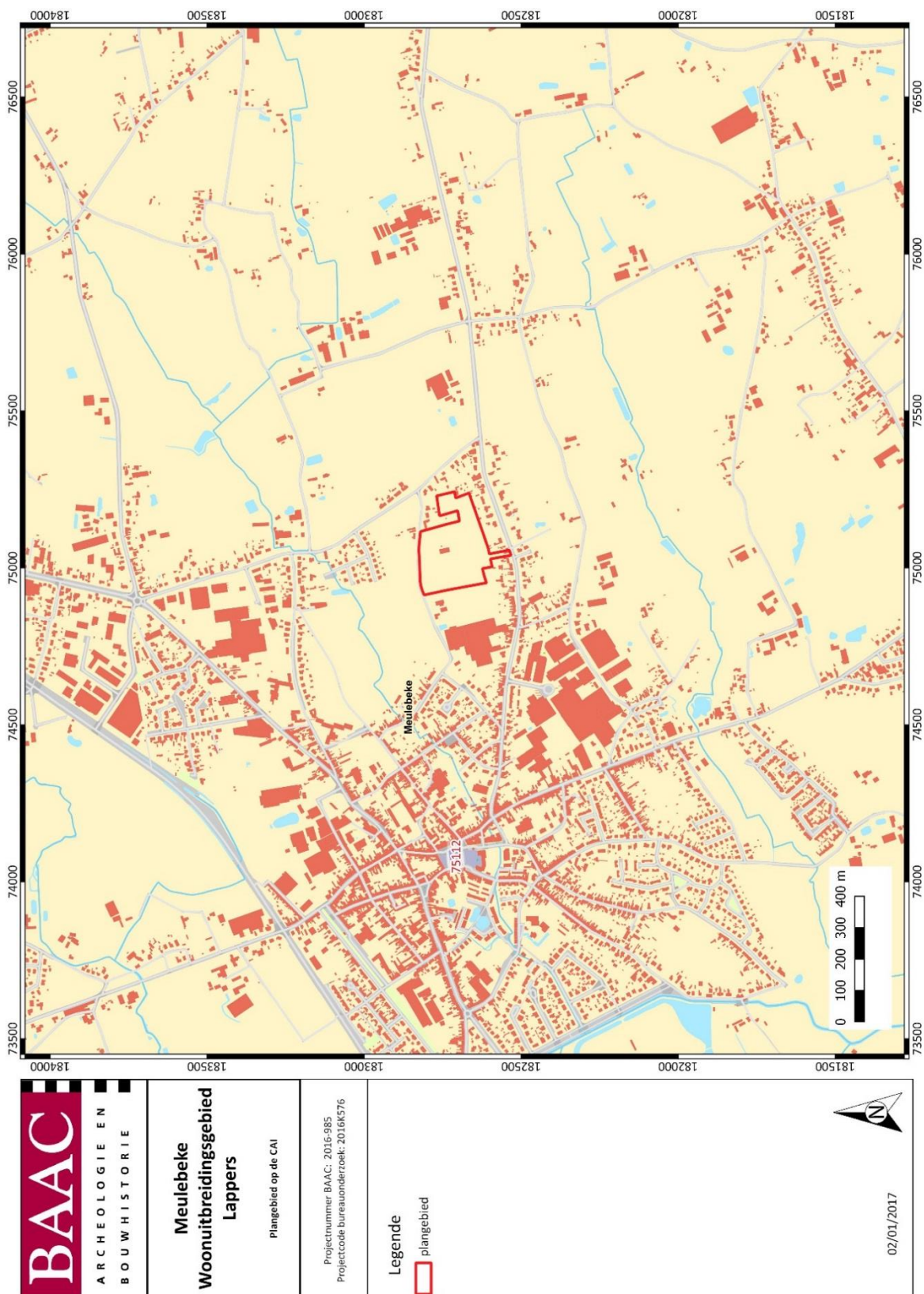
CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
75112	GRONDSPOREN, VOLLE MIDDELEEUWEN

Bij onderzoek in 1963 in het kader van werkzaamheden in de Sint-Amanduskerk in het centrum van Meulebeke, op circa 930 meter ten westen van het plangebied, zijn geen sporen van vroege fases van de kerk aangetroffen (ID 75112). Wel zijn sporen dan wel fragmenten aangetroffen die kunnen duiden op de aanwezigheid van een klokgieterij. De vondst is gedateerd in de volle middeleeuwen.³⁴

³² (CAI 2016)

³³ (CAI 2016)

³⁴ (CAI 2016)

Figuur 17: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³⁵

³⁵ (CAI 2016)

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied. Ook archeologische indicatoren ontbreken voor het plangebied zelf. Het ontbreken hiervan is echter waarschijnlijk te wijten aan de stand van het onderzoek.

Steentijd

De landschappelijke ligging van het plangebied in interfluviale heuvelland ten westen van het Leiedal, ook wel het cuetalandschap van Centraal West-Vlaanderen genoemd, kan een gunstige factor zijn voor het aantreffen van steentijdarcheologie. Een beekvallei vormt namelijk een gunstige locatie voor jagers-verzamelaars door de nabijheid van stromend water en de aanwezigheid van hoger gelegen gronden. De kans op steentijdarcheologie binnen het onderzoeksgebied is hierdoor aanwezig.

Metaaltijden en Romeinse periode

Ook voor deze periode is de landschappelijke ligging van het een eerste indicatie voor het aantreffen van vondsten uit deze perioden. Aangezien het plangebied is gelegen op de helling van een zandige opduiking, kan worden uitgegaan van een grote aantrekkingskracht voor niet alleen occupatie in de steentijd, maar eveneens later.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

De Ferrariskaart (1771-1778) geeft een goede weergave van het landgebruik vanaf de middeleeuwen. Hieruit kan worden vastgesteld dat de gronden voornamelijk als weidegronden of als akker in gebruik waren. Ook is er bewoning afgebeeld binnen het plangebied.

1.4.2 Archeologische verwachting

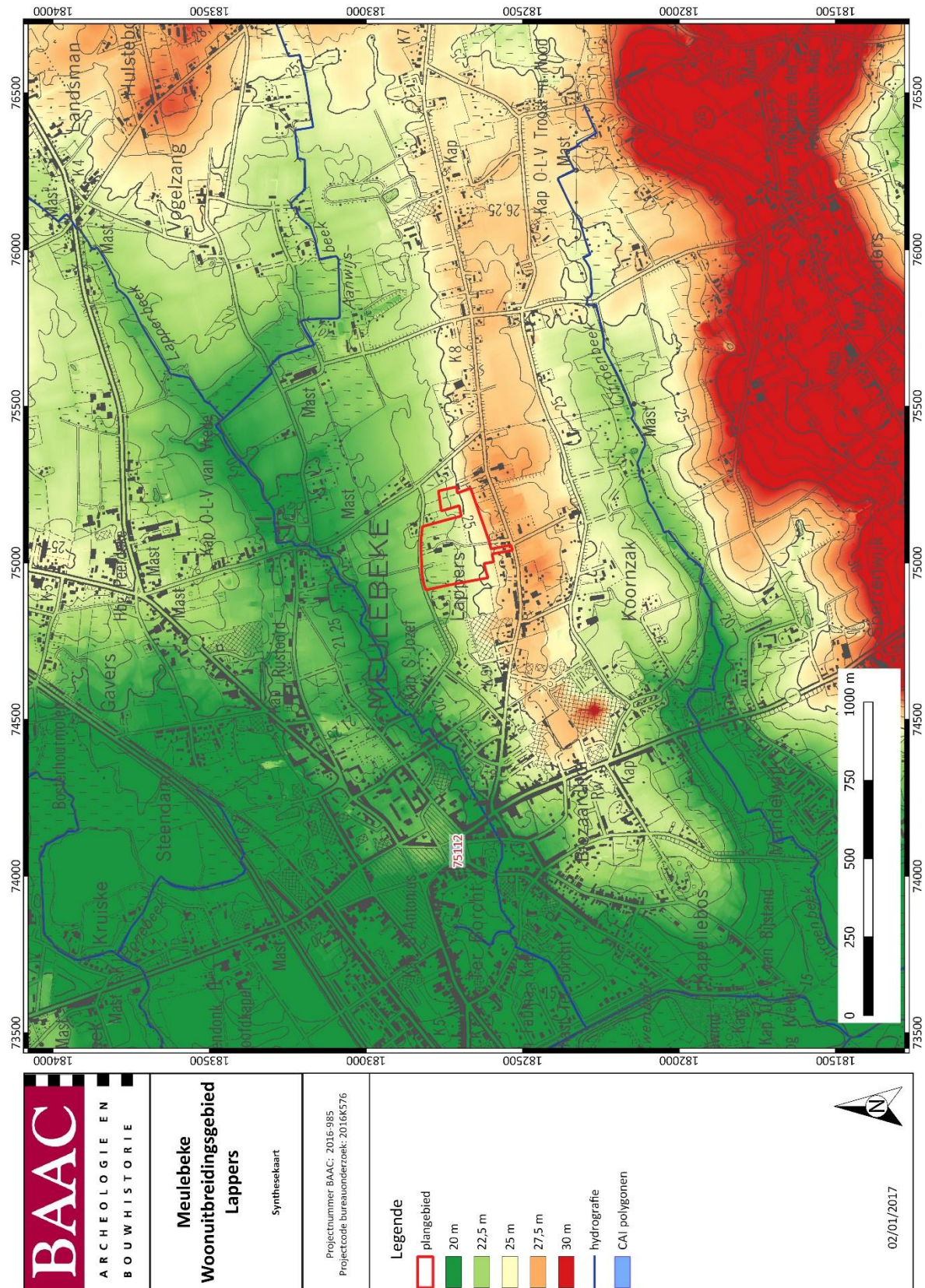
Aan de hand van de resultaten van het assessment kan een archeologische verwachting worden opgesteld. Het onderzoeksgebied behoort tot het zogenaamde interfluviale heuvelland ten westen van het Leiedal, ook wel het cuetalandschap van Centraal West-Vlaanderen genoemd. Aan de hand van geologische en bodemkundige kaarten en het hoogtemodel is te zien dat het plangebied op de noordelijke flank van een heuvelrug (erosierestant) gelegen is, op de overgang naar het lager gelegen beekdal van de Lappersbeek. Op de hogere gronden komen droge en matig droge (lemige) zandbodems voor terwijl er in de lagere delen sprake is van matig natte en natte (lemige) zandbodems. Het plangebied zelf bevindt zich hoofdzakelijk in een gebied bestaande uit een matig droge lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Scc). Er is derhalve geen sprake van de aanwezigheid van een beschermend esdek. De archeologisch relevante bodemlaag bevindt zich direct onder de bouwvoor (circa 25 cm beneden maaiveld). Aangezien het terrein grotendeels in gebruik is al akkerland, kan dit betekenen dat de archeologisch relevante laag als gevolg van ploegwerkzaamheden in het (recente) verleden is verstoord. Dit is echter afhankelijk van de ploegdiepte.

Op vergelijkbare gronden in de directe omgeving van het plangebied zijn in een straal van 2,5 kilometer tot op heden geen archeologische waarden bekend, met uitzondering van een mogelijke klokgieterij ter plaatse van de Sint-Amanduskerk in het centrum van Meulebeke. Wel zijn (net buiten de gemeentegrenzen) neolithische vuurstenen artefacten aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een nederzetting in een vergelijkbare setting (top heuvelrug). Ook zijn binnen de

gemeentegrenzen sporen aanwezig van Romeinse bewoning. Het valt derhalve niet uit te sluiten dat binnen het plangebied archeologische sporen aanwezig zijn. De landschappelijke ligging op de overgang van een hoger terrein ter plaatse van het plangebied naar het lager gelegen, natte beekdal ten noorden en ten zuiden van het plangebied was voor de (prehistorische) mens een goede locatie voor de jacht. De afzettingen die zich in de ondergrond bevinden, zijn gedurende het Weichselien afgezet. Wat betreft de ouderdom van de afzettingen kunnen op het terrein derhalve archeologische resten aanwezig zijn uit de perioden vanaf het laat-paleolithicum tot heden.

Op historisch kaartmateriaal vanaf het einde van de 18^e eeuw is zichtbaar dat binnen het plangebied bebouwing aanwezig is geweest op ongeveer dezelfde locatie als de huidige bebouwing. De huidige bebouwing dateert uit de 20^e eeuw, maar tot 2003 hebben rond de huidige bebouwing gebouwen gestaan op locaties die goed overeen komen met de locaties van de gebouwen op oud kaartmateriaal. Afhankelijk van de mate waarin de bodem bij de sloop van de gebouwen is afgegraven, kunnen nog resten van de 18^e eeuwse gebouwen aanwezig zijn. Het is niet uitgesloten dat deze 18^e eeuwse gebouwen nog oudere voorgangers hebben gehad. Indien dat het geval is geweest, kunnen hiervan ook nog sporen in de bodem aanwezig zijn.

Uit de bodemkundige en historische gegevens blijkt dat het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting heeft op het aantreffen van intacte archeologische waarden. Omdat de aard van de eventueel aanwezige archeologische waarden nog niet vastgesteld kan worden, geldt een algemene verwachting voor het voorkomen van archeologische vindplaatsen uit de steentijd tot en met de Nieuwe tijd. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat er geen directe duidelijke aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van steentijdvindplaatsen binnen het plangebied. Maar door de hogere ligging kunnen lithische vondsten niet uitgesloten worden. Voor de locatie rond de huidige bebouwing kan de verwachting specifiekere worden vastgesteld tot een hoge verwachting voor sporen uit de late middeleeuwen – Nieuwe tijd. Een voorwaarde voor het aantreffen van archeologische waarden is wel dat de bodem intact is, waarbij de archeologisch relevante bodemlaag (B-horizont dan wel top van de C-horizont) ongeroerd moet zijn. De sloop van de voormalige bebouwing rond het huidige gebouw in het centrale deel van het plangebied kan de bodem daar, en daarmee de archeologische waarden, mogelijk hebben verstoord. Dit is echter afhankelijk van de diepte waarop de bodem tijdens de sloop is afgegraven. Voor het overige deel van het terrein zijn geen aanwijzingen voor grootschalige verstoringen.

Figuur 18 :Syntheseplan.

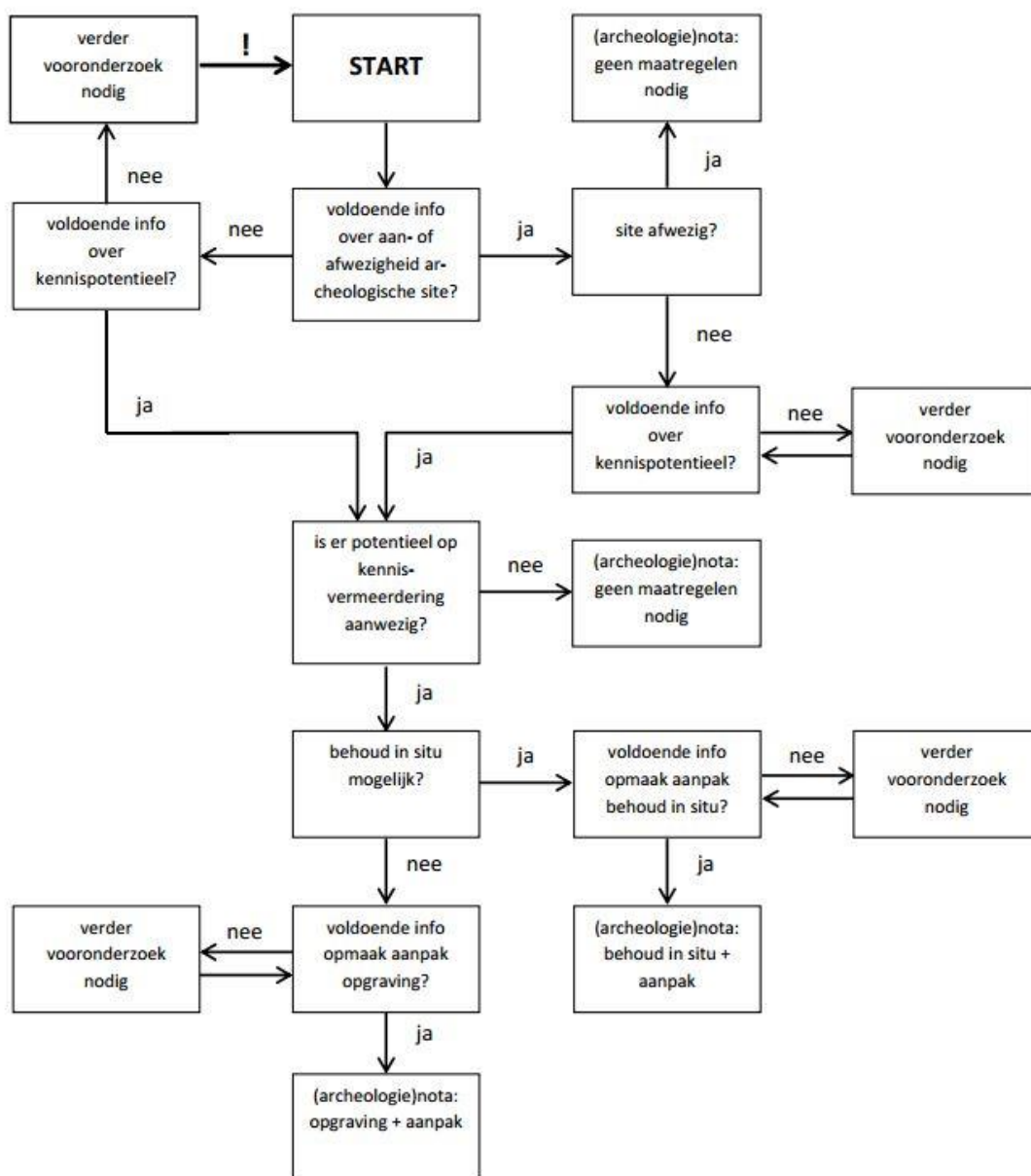
1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC Vlaanderen bvba vast dat verder vooronderzoek noodzakelijk is. Er werd namelijk onvoldoende informatie gegenereerd tijdens deze fase van het vooronderzoek om een mogelijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven en dus een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek is gebleken dat er een middelhoge tot hoge archeologische verwachting geldt voor het plangebied. Deze verwachting is voornamelijk vastgesteld aan de hand van de hoogte- en bodemkaarten waaruit blijkt dat het gebied een hogere ligging heeft in de nabijheid van water en daarom archeologisch interessant is. Op kaartmateriaal vanaf de 18^e eeuw is zichtbaar dat zich binnen het plangebied bebouwing heeft bevonden gedurende de periode eind 18^e eeuw tot begin 21^e eeuw. Er is te weinig bekend over de archeologische context omdat er in de omgeving weinig tot geen onderzoek is uitgevoerd waardoor het plangebied aan de hand van de beschikbare gegevens een algemene verwachting krijgt voor de periode tussen de steentijd en de Nieuwe tijd. Er zijn geen aanwijzingen dat grootschalige bodemversturende activiteiten zijn uitgevoerd die eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen kunnen hebben verstoord, met uitzondering van de sloopwerkzaamheden ter plaatse van de voormalige bebouwing. Het is echter niet bekend tot welke diepte de grond is geroerd bij deze sloopwerkzaamheden. Het kan derhalve niet worden uitgesloten dat hier nog archeologische sporen aanwezig zijn. Wanneer archeologische sites aanwezig zijn, is er een reële kans dat deze bij de geplande werkzaamheden, in functie van de realisatie van de nieuwbouw, zullen worden aangesneden.

Op basis van verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kan niet onomstotelijk worden vastgesteld of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn, of wat de aard en omvang hier van is. Om eenduidige uitspraken te kunnen doen over de archeologische waarde van het terrein is een ingreep in de bodem nodig. Hiertoe zijn proefsleuven het meest aangewezen, aangezien met deze methode zowel de opbouw en gaafheid van de bodem als de aanwezigheid van archeologische grondsporen onderzocht kan worden.

Aangezien de mogelijkheid bestaat archeologische waarden uit de steentijd aan te treffen binnen het plangebied, is het noodzakelijk aandacht te besteden aan de gaafheid van het bodemarchief. Indien steentijdvondsten worden gedaan bij de aanleg van het vlak en/of uit de profielen blijkt dat steentijd aanwezig is, moet het verdiepen worden gestaakt en moet worden overgegaan naar een verkennend archeologisch booronderzoek. Indien na deze fase er nog geen afdoende bewijs is geleverd omtrent de afwezigheid van steentijd, dient een waarderend archeologisch booronderzoek gerealiseerd worden. De volgende stap in het steentijdonderzoek behelst het uitzetten van proefputten i.f.v. prehistorische artefactensites. Het grid van beide voorgestelde booronderzoeken en het aantal proefputten wordt nader besproken in het plan van maatregelen.

Figuur 19: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.³⁶

³⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016a, fig.3.

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van de ontwikkelaar van het gebied Woonuitbreidingsgebied Lappers te Meulebeke een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de opdrachtgever nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting heeft voor archeologische waarden tussen de steentijd en de Nieuwe tijd. De geplande bouwwerkzaamheden en de daarmee gepaard gaande graafwerken zullen deze eventueel aanwezige waarden onherroepelijk vernietigen. De verwachte archeologische waarden binnen het plangebied bestaan uit grondsporen van bewoning en/of grondgebruik, eventueel muurwerk/funderingen van bebouwing en vondstmateriaal uit de periode tussen de steentijd en de Nieuwe tijd.

Om zekerheid te krijgen of binnen het plangebied al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn, wordt voorgesteld een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven uit te voeren. Tijdens dit onderzoek zal rekening gehouden worden met de mogelijke aanwezigheid van sporen uit alle archeologische perioden.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)	3
Figuur 3: Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto.	6
Figuur 4: Verkavelingsplan	8
Figuur 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	14
Figuur 6: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM	15
Figuur 7: Hoogteverloop terrein	16
Figuur 8: Plangebied op de tertiairgeologische kaart	18
Figuur 9: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000	20
Figuur 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000	21
Figuur 11: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	22
Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	24
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart	29
Figuur 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.....	30
Figuur 15: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	31
Figuur 16: Plangebied op de Poppkaart	32
Figuur 17: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	34
Figuur 18 :Synthesepan.....	37
Figuur 19: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.	39

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	33
---	----

5 Plannenlijst

Meulebeke, Woonuitbreidingsgebied Lappers	Projectcode bureauonderzoek 2016K576
Onderwerp	Plannenlijst
Plan- / figuurnummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto
Aanmaakschaal	Nvt
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Verkavelingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	analoog
datum	24-05-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 5
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Detail Plangebied op DHM Vlaanderen met hoogteprofielen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Detail Plangebied op DHM Vlaanderen met hoogteprofielen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 7
Type plan	Doorsnede
Onderwerp plan	Hoogteverlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 8
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal

datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Profieltypes van de quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 11
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Ferrariskaart
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Vandermaelenkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1854
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	Ca. 1840
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1805-1879

datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 17
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 18
Type plan	Synthesekaart
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen, hydrografie en CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
datum	02-01-2017 (raadpleging)
Plan- / figuurnummer	Figuur 18
Type plan	Beslissingsboom
Onderwerp plan	Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	analoog
datum	Nvt

6 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. Geoportaal GGA. Available at: <https://geo.onroerendergoed.be>.

AGIV, 2016a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2016b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodembedekkingsbestand. Opname 2001. Available at: https://download.agiv.be/Producten/Detail?id=12&title=Bodembedekkingsbestand_opname_2001.

AGIV, 2016c. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2016d. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2016e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2016f. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemgebruikskaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2016g. VLAANDEREN AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

BEYAERT, M. e.a., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2016. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerendergoed.be/>.

CARTESIUS, 2016. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2016a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2016b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2016c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2016a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2016b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2016c. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Geraadpleegd augustus 2, 2016].

GEOPUNT, 2016d. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2016e. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2016f. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2016. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.

7 Bijlagen

7.1 Dagrapport(en)

Xxx

Niet nodig indien het bodemonderzoek of vooronderzoek met ingreep in de bodem slechts 1 dag duurde

7.2 Boorlijsten

xxx